

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL

IYUL/7-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google
Scholar

ISSN
INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

OpenAIRE

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
MOSCOW • RUSSIA

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyul.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik & iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellash
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

MILLIY GVARDIYA TIZIMIDA HARBIY XIZMATCHILARNI KIYIM-KECHAK BILAN TA'MINLASH TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI	10
Omonov Usmonqul Raxmonqul o'g'li FOND BOZORLARIGA XORIJIY KAPITALNI JALB QILISH: ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI	17
Yusupova Jamila Karamatdinovna AXBOROT KOMMUNIKATSIYA XIZMATLARINING TASHKLIY-HUQUQIY VA ILMIY NAZARIY MASALALARI	21
Rajaboyev Shahboz Shodi o'g'li PUL MABLAG'LARI HISOBINI MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIGA O'TKAZISHNING DOLZARB MASALALARI	26
Eshonqulov Akmal Qudratovich XORAZM VILOYATINING IJOBIY IMIJINI OSHIRISHDA HUDUDIY MARKETING STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH	34
Ibadullayev Dilshad Ibragimovich OROL BO'YI MINTAQASIDA QISHLOQ XO'JALIGI VA TURIZMNI YASHIL MOLIVALASHTIRISH VA INVESTITSIYA MEXANIZMLARI: BARQAROR RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	40
Akramova Feruza ATMOSFERA HAVOSI MONITORINGIDA IOT SENSORLARI O'LCHASH NATIJALARINING METROLOGIK ISHONCHLILIGINI BAHOLASH VA OSHIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH	52
Sobirov Anvarjon, Melibayev Maxmudjan BANK VA KREDIT MUASSASALARINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARINI TREND MODELLARI YORDAMIDA TAHLIL QILISH VA PROGNOZLASH USULLARI	59
Nazarov Elbek PHYSALIS ALKEKENG I O'SIMLIGIDAN FLAVONOIDLARNI AJRATIB OLISHNING BIOTEXNOLOGIK USULLARI VA JARAYON PARAMETRLARINI OPTIMALLASHTIRISH	66
Xidirova Saboxat Baxrillayevna ЧИСЛЕННАЯ ОЦЕНКА РАЗВИТИЯ ЗОН КОНЦЕНТРАЦИИ НАПРЯЖЕНИЙ В МАССИВЕ ГОРНЫХ ПОРОД ПРИ ВЛИЯНИИ ПРОЦЕССОВ ДОБЫЧИ В УСЛОВИЯХ РУДНИКА «КЫЗЫЛ-АЛМА»	70
Салямова Клара, Меликулов Абдусаттар, Уралбаев Абдукахар, Бакиров Гайрат, Зухритдинов Давронбек XUSUSIY TA'LIM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI, IT MUTAXASSISLARINING YETISHMASLIGI VA ISHSIZLIKNING TA'LIM SIFATI HAMDA BARQARORLIGIGA TA'SIRI: ILG'OR XORIY TAJIRIBASI VA UNING O'ZBEKISTON AMALIYOTIGA TATBIQ ETILISHI	77
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li SAND-PARTICLE-INDUCED LEADING-EDGE EROSION AND ITS IMPACT ON WIND TURBINE BLADES: A REVIEW	82
Normamatov A. A. IPAKCHILIK KLASSTERLARI UCHUN INVESTITSION BOSHQARUV MODELINI ASOSLASH	87
Elboyeva Shaxzoda Olimovna KICHIK VA O'RTA BIZNES SAMARADORLIGINI EKONOMETRIK USULLARDA TAHLIL QILISH METODOLOGIYASI	94
Nazarov Nazar G'ulom o'g'li OLIV TA'LIM MUASSASALARI BOSHQARUV FAOLIYATINI RAQAMLASHTIRISHNING AHAMIYATI	101
Usmanov Sarvar Nigmatovich	

РАЗРАБОТКА АДАПТИВНОГО МНОГОЗОНАЛЬНОГО АЛГОРИТМА УПРАВЛЕНИЯ FUZZY-PID ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАВНОМЕРНОГО РАСПРЕДЕЛЕНИЯ ВЛАЖНОСТИ В ПРОЦЕССЕ УВЛАЖНЕНИЯ ЗЕРНА.....	107
Камариддинов Шохрух Акмал угли	
SANOAT KLASSTERLARIDA "SANOAT 4.0" TECHNOLOGIYALARINI JORIY ETISH VA HAMKORLIK MODELLARI	113
Mamadaliyev Anazxon Ziyodillayevich	
SAND-PARTICLE-INDUCED LEADING-EDGE EROSION AND ITS IMPACT ON WIND TURBINE BLADES: A REVIEW	119
Normamatov A. A.	
YOSHLARDA EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI.....	124
Xudoyberdiyev Norbek Komiljon o'g'li	
HUDUDIIY TURIZMDA XALQARO ESG MEZONLARINI MILLIY SHAROITGA MOSLASHTIRISH YO'NALISHLARI	128
Maxmudova Nodira Uktamovna	
EVALUATION OF TECHNOLOGICAL LOSSES OF HYDROCARBONS OF LIGHT FRACTIONS IN THE PROCESSES OF COLLECTION AND PRIMARY TREATMENT AT THE MUBARAK FIELDS OF OGPD.....	134
Norqulov Shohbozbek Samandar ugli	
АНАЛИЗ СИСТЕМЫ КОРПОРАТИВНОГО УПРАВЛЕНИЯ В БАНКОВСКОМ СЕКТОРЕ УЗБЕКИСТАНА.....	140
Жумадуллаева Дурдона Шухрат кизи	
XUSUSIY TA'LIM SOHASIDA MALAKALI KADRLAR NOMUTANOSIBLIGI TA'LIMNING SIFAT VA USTUVORLIGIGA TA'SIRI VA UNI TA'MINLASH YO'LLARI	145
Raxmatxo'jayev Axrolxo'ja Akmal o'g'li	
O'ZBEKISTONDA TOVAR YETKAZIB BERISH ZANJIRI ISHTIROKCHILARI FAOLIYATI VA BOJXONA NAZORATI TIZIMINING ZAMONAVIY HOLATI TAHLILI.....	150
Kilichov Nazar Bafoyevich	
HUDUDLARDA TURIZM XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING AHOLI DAROMADLARI VA BANDLIGIGA TA'SIRINING TAHLILI	157
Abdurayimov O'ktam Abdug'ani o'g'li	
GAZNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA BARQAROR RIVOJLANISH HOLATINING IQTISODIY TAHLILI VA BAHOLASH	164
Kudratkhodjaeva Ziyoda Kamol qizi	
COMPETITION IN THE INFORMATION MARKET: MONOPOLY TRENDS AND THE DIGITAL PLATFORM ECONOMY.....	169
Mo'ydinjonova Durdonaxon, Ismanov Ibrohim	
BOZOR INFRATUZILMASINING IQTISODIY MAZMUNI VA KICHIK BIZNES RIVOJIDAGI AHAMIYATI	174
Ganiyev Botir Baxtiyorovich	
MAGNIY VA KALSIY ELEMENTLARINI O'RGATISHDA O'QUVCHILARDA 4K KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH	178
Esnazarov Abdiganiy Jamalatdinovich	
DATA-DRIVEN STRATEGIK MENEJMENT: MA'LUMOTLARGA ASOSLANGAN BOSHQARUVNING ZAMONAVIY KORXONALAR RIVOJLANISHIDAGI AHAMIYATI	184
Baymuradov Shoxrux, Dilmurodov Komiljon	
YASHIL BUXGALTERIYA (GREEN ACCOUNTING) VA ESG HISOBOTLARI: RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BARQAROR RIVOJLANISHNING STRATEGIK VOSITALARI	190
Nematullayev Hamidullo, Bo'stonova Nilufar	
АНАЛИЗ ФАКТОРОВ РАЗВИТИЯ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ В УСЛОВИЯХ ЦИФРОВОЙ ТРАНСФОРМАЦИИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ	196
Нуралиева Мукаддас Мамуровна	

AGROSANOAT MAJMUASIDA INVESTISIYALARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH, OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH VA MUSTAHKAMLASH MASALALARI	201
Xakimov Rashid	
TADBIRKORLIKDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING IQTISODIY SAMARALARI	206
Salohiddinov Zuhridin Nuriddinjon o'g'li	
XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH HOLATINI TAHLIL QILISH	212
Achilova Firuza, Zohidov Jamshid	
NAMANGAN VILOYATINING BOSHQA HUDUDLAR BILAN TOVAR VA XIZMATLAR AYLANMASI HAMDA IQTISODIY ALOQALARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI	217
Sattarov R.A.	
ОПТИМАЛЬНАЯ МОДЕЛЬ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ ТЕКСТИЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ ЭКОНОМИКИ	222
Нурмуродов Камолиддин Пирмаматович	
OPTIK ABONENT KIRISH TARMOG'INING XIZMATLARI SAMARADORLIGI	230
Uskenbayeva Dilfuza Shuxrat qizi	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLI DEMOGRAFIK JARAYONLARINI IFODALOVCHI KO'RSATKICHLARNI EKONOMETRIK MODELLARINI TUZISH VA PROGNOZLASH	235
Siroj Zarina Rustambekovna	
QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA AGROKLASTERLARNING O'RNI VA AHAMIYATI	242
Berdiyev Abdumalik Hakimovich	
HUNARMANDCHILIK KLASSTERLARI BO'YICHA XORIJIY TAJRIBA: TURKIYA, MAROKASH VA FRANSIYA MODELLARINING QIYOSIY TAHLILI	249
Yaxshiliqov Sardor Rustam o'g'li	
BANK TIZIMIDA LIKVIDLILIK VA KAPITAL YETARLILIGI RISKLARINI BOSHQARISH MASALALARI ...	255
Qurbonov Ilhom Jumaqulovich	
O'ZBEKISTON QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTSIONAL OMILLARI	258
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi	
BIOLOGIK AKTIVLARNI HAQQONIQIY QIYMATDA BAHOLASHNING KO'P OMILLI MODEL	266
Akhmetova Salima Seytovna	
OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI BOSHQARISHNING NAZARIY - USLUBIY JIHLTLARI	272
Gulmatov Sunnatillo Nurillayevich	
YASHIL INVESTITSİYALAR MINTAQQA IQTISODIYOTINI BARQAROR DIVERSIFIKATSİYALASH VOSITASI SIFATIDA	281
To'xtayev Maqsud Mansurovich	
DAVLAT MUASSASALARIDA INSON RESURLARIDAN FOYDALANISHNI IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI	287
Xusanova Muxsina Kasimovna	
O'ZBEKISTONDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I MA'MURIYATCHILIGINI RIVOJLANISH QONUNIYATLARI VA UNDAGI TIZIMLI MUAMMOLAR TAHLILI	294
Turdaliyev Eldor Sho'xratjon o'g'li	
TIJORAT BANKLARIDA DAROMAD MANBALARI INDEKSI VA UNING RENTABELLIGIGA TA'SIRI	300
Ahmedov Komron Muhammad-Alievich	
KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARINING ISHLASH TAMOIYILLARI VA ULARNI QURILISH KORXONALARI AMALIYOTIGA JORIY ETISH MASALALARI	308
G'iyosov Ilxom Karimovich	
ECONOMIC STRUCTURE AND DEVELOPMENT PRIORITIES FOR STRENGTHENING INTERREGIONAL ECONOMIC COOPERATION: EVIDENCE FROM NAMANGAN REGION	316
Sattarov R.A.	

UY-JOY BOZORIDA BIRLAMCHI VA IKKILAMCHI SEGMENTLAR O'RTASIDAGI NARX TAFOVUTLARI VA ULARNI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLARNING IQTISODIY TAHLILI	322
Sadikova Dildora Abdulla qizi	
TABIY RESURLAR SAMARADORLIGI VA INSON KAPITALI INTEGRATSIYASINING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: O'ZBEKISTON HUDUDLARI MISOLIDA	329
Yusubboyeva Dinora Qudrat qizi	
CHAKANA SAVDODA MAHSULOT TALABINI BASHORATLASH USULLARI	336
Mamatov Narzullo, Baxtiyorova Mohiruy	
SOLIQ AUDITIDAGI XAVF-XATARLARNI TAHLIL QILISH (RISK-ANALIZ) TIZIMI VA BUXGALTERNING HIMOYA TAKTIKASI	343
Nematullayev Hamidullo, Bo'stonova Nilufar	
YOSHLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIM XIZMATLARI SIFATINING NAZARIY ASOSLARI	347
Raxmanov Raxmanbergan Abdullaevich	
MA'LUMOTLARNI MOLIVAVIY HISOBOTDA TAQDIM ETISHNING XORIY TAJRIBASI.....	351
Kozimjonov Abrorbek	
TADBIRKORLIK INFRATUZILMASINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ORQALI SANOAT ZONALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	357
Arifbayev Bobir Dilshodovich	
TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISHDA TRANSCHEGARAVIY SUG'URTA VA DAVLAT KAFOLATLARI MEKANIZMLARINING QIYOSIY TAHLILI.....	364
Kengesbaeva Suliuxan Maxsetbay qizi	
20GL MARKALI PO'LATDAN TAYYORLANADIGAN YUK VAGONI YON RAMASI QUYMASIDA KIRISHUV G'OVAKLAR HOSIL BO'LISH QONUNIYATLARINI TADQIQ QILISH	368
Chorshanbiyeva Lobar, Turaxodjayev Nodir, Nuriddinov Otabek, Kenjayev Elshod	
O'ZGARUVCHAN TEZLIKLI, OG'MA QATOR QOZIQLI, SINUSOIDAL PLANKALI BARABANLARDA PAXTA BO'LAGINING ZARBALI TA'SIRI MODELI.....	374
Djurayev Anvar, Qorachayeva Oltinoy	
SANOAT KORXONALARINI ESG ASOSIDA JARAYONLI BOSHQARISHNING XORIJIY TAJRIBASI VA BAHOLASH METODOLOGIYASI.....	379
Azimova Maxfuza Rashidovna	
TURIZM SOHASIDA AHOLINI ISH BILAN TA'MINLASH VA YANGI ISH O'RINLARINI YARATISHGA QARATILGAN TADBIRKORLIK FAOLIYATINI QO'LLAB-QUVVATLASH	386
Muxtarov Botir Abdusattarovich	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI SOLIQQA TORTISHNING HUQUQIY ASOSLARI: XALQARO TAJRIBA VA O'ZBEKISTON AMALIYOTI.....	391
Sarsengalieva Albina, Sarsenbaev Bakhitjan	
DETERMINANTS OF THE SHADOW ECONOMY: A CONCEPTUAL CLASSIFICATION AND CROSS-COUNTRY EVIDENCE	395
Rakhmonov Azizjon Sadullayevich	
ELEKTRON TIJORAT ORQALI CHAKANA SAVDONI OSHIRISH YO'LLARI (POYABZAL SANOATI MISOLIDA)	403
Makhmudova Munisaxon Abbos qizi	
BYUDJET TASHKILOTLARI AUDITIDA AUDITORLIK TANLAMASINING IQTISODIY MOHIYATI VA TASNIFINI TAKOMILLASHTIRISH.....	408
Muqumov Jasur Bosimovich	
BYUDJET TASHKILOTLARIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH	415
Aitmuratova Miyrigul Jalgasovna	
TO'QIMACHILIK SANOATI KORXONALARIDA XARAJATLAR HISOBI VA TANNARXNI ANIQLASHNING NAZARIY MASALALARI.....	420
Jumaniyazov Iskandar Bohodirovich	

DAVLAT TASHKILOTLARIDA MENTORLIK TIZIMINI JORIY ETISHNING PROAKTIV TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI TAHLILI	424
Xurshida Maxmadaminova	
ZAMONAVIY DASTURLAR YORDAMIDA MULTIMODAL TASHISHLAR VA LOGISTIKA TIZIMLARI SOHASIDAGI ILMIY TADQIQOTLARNING RIVOJLANISH YO'NALISHLARINI ANIQLASH	430
Zohidov Muhiddin G'ofurjon o'g'li	
SUV RESURLARIDAN FOYDALANISH VA AGROBIZNESNI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBASI	436
Noraliyeva Gavhar Murodqulovna, Norqobilov Nusrat Norsaitovich	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIGA JALB ETILGAN INVESTITSİYALARNING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIR ETUVCHI OMILLARI EKONOMETRIK TAHLILI (ANDIJON VILOYATI MISOLIDA)	441
Jo'rayeva Moxinur Axmadjon qizi	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA IQTISODIY MA'LUMOTLARNI TAHLIL QILISH VA QAYTA ISHLASH IMKONIYATLARI	447
Xamdamov Amriddin, Madig'oyibov Jamshid	
РАЗРАБОТКА ТЕХНОЛОГИИ ПОЛУЧЕНИЯ ЖИДКОГО И ТВЁРДОГО АНТИГОЛОЛЁДНОГО РЕАГЕНТА ИЗ МЕСТНЫХ СЫРЬЕВЫХ РЕСУРСОВ	452
Дадаходжаев Абдулла, Ахмедов Мансур, Гуро Виталий	
АНАЛИЗ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ ТЕХНИКИ ДЛЯ УПЛОТНЕНИЯ ДАМБ	457
Шомирзаев Эргаш Хурсандович	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLLIGINI OSHIRISHDA O'ZINI O'ZI BAND QILISH TIZIMINING ROLI	465
Zakirov Mir Timur Zakir o'g'li	
HUDUDIIY MEHNAT BOZORINI RAQAMLI BOSHQARISH: ISH O'RNI SIFATI PASPORTI VA ELEKTRON ISH O'RINLARI XARITASI ARXITEKTURASI	470
Abdumukhtarov Anvarjon Akramjonovich	

HUDUDIY MEHNAT BOZORINI RAQAMLI BOSHQARISH: ISH O'RNI SIFATI PASPORTI VA ELEKTRON ISH O'RINLARI XARITASI ARXITEKTURASI

Abdumukhtarov Anvarjon Akramjonovich

G.V. Plekhanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universitetining Toshkent filiali mustaqil izlanuvchisi

E-mail: info@reu.uz

Annotatsiya. Maqolada hududiy mehnat bozorini raqamli boshqarish uchun alohida elektron xizmatlar emas, balki ma'lumotlarning yagona hayotiy sikliga tayangan integratsiyalashgan arxitektura taklif etiladi. Tadqiqotning maqsadi mahalla, ish bilan bandlik organlari, ta'lim tashkilotlari, ish beruvchilar, soliq va ijtimoiy himoya tizimlaridagi ma'lumotlarni ish o'rni sifati pasporti hamda elektron ish o'rinlari xaritasi orqali boshqaruv qaroriga aylantirish mexanizmini asoslashdan iborat. Tizimli, institutsional va jarayonli tahlil, ma'lumotlar oqimini modellashtirish hamda indikatorlarni guruhlash usullaridan foydalanildi. Natijada rasmiylik, daromadlilik, barqarorlik, malakaga moslik, ijtimoiy kafolatlar, mehnat xavfsizligi va kasbiy rivojlanishni qamrab oluvchi ish o'rni sifati pasporti ishlab chiqildi. Elektron xarita uchun ma'lumot manbalari, integratsiya qatlami, tahliliy modullar, boshqaruv panellari va teskari aloqa konturi belgilandi. Taklif etilgan arxitektura ishga joylashtirish sonini hisoblashdan sifatli va barqaror mehnat natijasini boshqarishga o'tish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: hududiy mehnat bozori, raqamli boshqaruv, ish o'rni sifati pasporti, elektron ish o'rinlari xaritasi, ma'lumotlar integratsiyasi, unumli ish bilan bandlik, mahalla, teskari aloqa

Abstract. The article proposes an integrated architecture for digital governance of regional labour markets. Rather than creating isolated e-services, the model links mahalla-level diagnostics, public employment services, education providers, employers, tax records and social-protection data through a unified data lifecycle. A job-quality passport and an electronic jobs map are designed to capture formality, earnings, stability, skill matching, social guarantees, occupational safety and professional development. The paper specifies data sources, integration rules, analytical modules, feedback mechanisms and a phased pilot. The architecture shifts employment governance from counting placements to managing sustainable and productive labour-market outcomes.

Keywords: regional labour market, digital governance, job-quality passport, electronic jobs map, data integration, productive employment, feedback

Аннотация. В статье предложена интегрированная архитектура цифрового управления региональным рынком труда, основанная не на разрозненных электронных услугах, а на едином жизненном цикле данных. Обоснованы паспорт качества рабочего места и электронная карта рабочих мест, объединяющие сведения махалли, органов занятости, образовательных организаций, работодателей, налоговой системы и институтов социальной защиты. Определены состав данных, аналитические модули, контур обратной связи и этапы пилотного внедрения. Предлагаемый подход переводит управление от подсчёта трудоустройств к оценке официальности, доходности, устойчивости и квалификационного соответствия рабочих мест.

Ключевые слова: региональный рынок труда, цифровое управление, паспорт качества рабочего места, электронная карта рабочих мест, интеграция данных, продуктивная занятость

KIRISH

O'zbekistonda ish bilan bandlik siyosatining yangi bosqichi mehnat bozorida erishilgan miqdoriy natijalarni ish o'rinlarining sifati bilan bog'lashni talab etadi. Ishsizlik darajasining pasayishi ijobiy natija bo'lsa-da, fuqarolarning qaysi shartlarda ishlayotgani, daromadining barqarorligi, malakasidan foydalanish darajasi, mehnat huquqlari va ijtimoiy himoyasi to'g'risida to'liq javob bermaydi. Hududlar o'rtasidagi iqtisodiy ixtisoslashuv, ish haqi va infratuzilma tafovutlari sababli bir xil ish bilan bandlik ko'rsatkichi turlicha ijtimoiy-iqtisodiy mazmunga ega bo'lishi mumkin.

Amaldagi boshqaruv amaliyotida ma'lumotlar turli idoralarda shakllanadi: mahalla oilaning daromad va mehnat muammolarini biladi; ish bilan bandlik organlari ish izlovchilar, bo'sh ish o'rinlari va o'qitish dasturlarini yuritadi; ta'lim tashkilotlari bitiruvchi va malakalar to'g'risida axborotga ega; ish beruvchi real kasbiy talab, ish

haqi va xodimning ish joyida qolishi haqida ma'lumot beradi; soliq hamda ijtimoiy tizimlar rasmiy faoliyat va ajratmalarni tasdiqlaydi. Ushbu massivlar yagona boshqaruv mantiqiga ulanmasa, raqamlashtirish elektron hisobotlar sonini ko'paytiradi, biroq qaror sifatini yetarli darajada oshirmaydi.

Tadqiqotning maqsadi hududiy mehnat bozorini boshqarishda ish o'rni sifati pasporti va elektron ish o'rinlari xaritasiga asoslangan integratsiyalashgan raqamli arxitekturani ishlab chiqishdir. Ilmiy vazifa ma'lumotlar manbalari, ularni birlashtirish qoidalari, indikatorlar, tahliliy modullar, mas'ul subyektlar va teskari aloqa mexanizmini bir tizimga keltirishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Inson kapitali nazariyasi ta'lim va kasbiy ko'nikmalarga sarflangan resurslar iqtisodiy qaytimni faqat mehnat faoliyatida olishini ko'rsatadi [1; 2]. Institutsional iqtisodiyot esa ushbu qaytim shartnomalar, qoidalar, axborot ishonchliliigi va subyektlar o'rtasidagi muvofiqlashtirishga bog'liqligini ta'kidlaydi [3]. Shu sababli raqamli mehnat bozori platformasi oddiy vakansiyalar doskasi emas, balki inson kapitalining ta'limdan rasmiy va daromadli ishga o'tishini kuzatuvchi institutsional infratuzilma sifatida qaralishi lozim.

Xalqaro mehnat tashkilotining munosib mehnat konsepsiyasi mahsuldor mehnat, adolatli daromad, xavfsizlik, huquqlar va ijtimoiy himoyani birgalikda baholaydi [4; 5]. OECD tadqiqotlari xodim ko'nikmalari bilan korxona unumdorligi o'rtasidagi bog'liqlikni, raqamli va yashil o'tishda uzluksiz o'qitish zarurligini ko'rsatadi [6; 7]. Jahon banki va Osiyo taraqqiyot bankining O'zbekiston bo'yicha materiallarida kasbiy ta'lim, ish beruvchilar talabi va mehnat bozori axborot tizimi o'rtasidagi aloqani kuchaytirish dolzarb yo'nalish sifatida qayd etilgan [8; 9].

Mavjud yondashuvlarda takomillashtirishni talab qiladigan uchta yo'nalish mavjud. Birinchidan, ko'plab platformalar ish izlovchi va vakansiyaning bog'lash bilan cheklanadi. Ikkinchidan, ishga joylashtirilgandan keyingi daromad, rasmiylik va barqarorlik muntazam kuzatilmaydi. Uchinchidan, hududiy boshqaruv uchun ish o'rinlarining geografik va sifat xususiyatlarini birgalikda ko'rsatadigan vosita yetishmaydi. Mazkur maqola shu bo'shliqni ish o'rni sifati pasporti va elektron xaritaning yagona arxitekturaga birlashtirish orqali to'ldiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot tizimli va institutsional tahlil, biznes-jarayonlarni modellashtirish, indikatorlarni mantiqiy guruhlash hamda ma'lumotlar oqimini loyihalash usullariga tayandi. Tahlil birligi sifatida alohida fuqaro emas, balki "ehtiyojni aniqlash – kasbiy yo'naltirish – o'qitish – ishga joylashtirish – daromad – ish joyida qolish – qayta baholash" hayotiy sikli qabul qilindi. Bu yondashuv shaxsiy ma'lumotlarni ortiqcha markazlashtirmasdan, natijani bosqichma-bosqich tekshirishga imkon beradi.

Arxitektura uch tamoyil asosida qurildi. Birinchi tamoyil – ma'lumotning bir marta kiritilishi va vakolat doirasida qayta foydalanilishi. Ikkinchi tamoyil – har bir indikator uchun aniq ma'lumot egasi, yangilanish davri va tekshirish qoidasi mavjudligi. Uchinchi tamoyil – boshqaruv qarori yakuniy natijaga, ya'ni rasmiy, daromadli, malakaga mos va barqaror ish o'rniga bog'lanishi. Raqamli tizimdagi "audit izi" har bir ma'lumotning kim tomonidan, qachon va qaysi asosda o'zgartirilganini qayd etuvchi texnik jurnalni anglatadi.

Maqoladagi statistik dalillar 2020–2025-yillar bo'yicha milliy va hududiy mehnat bozori ko'rsatkichlariga tayangan. Raqamlar diagnostik vazifani bajaradi; taklif etilayotgan arxitektura sababiy ta'sirni baholovchi ekonometrik model sifatida emas, boshqaruv va monitoring tizimi sifatida ishlab chiqilgan.

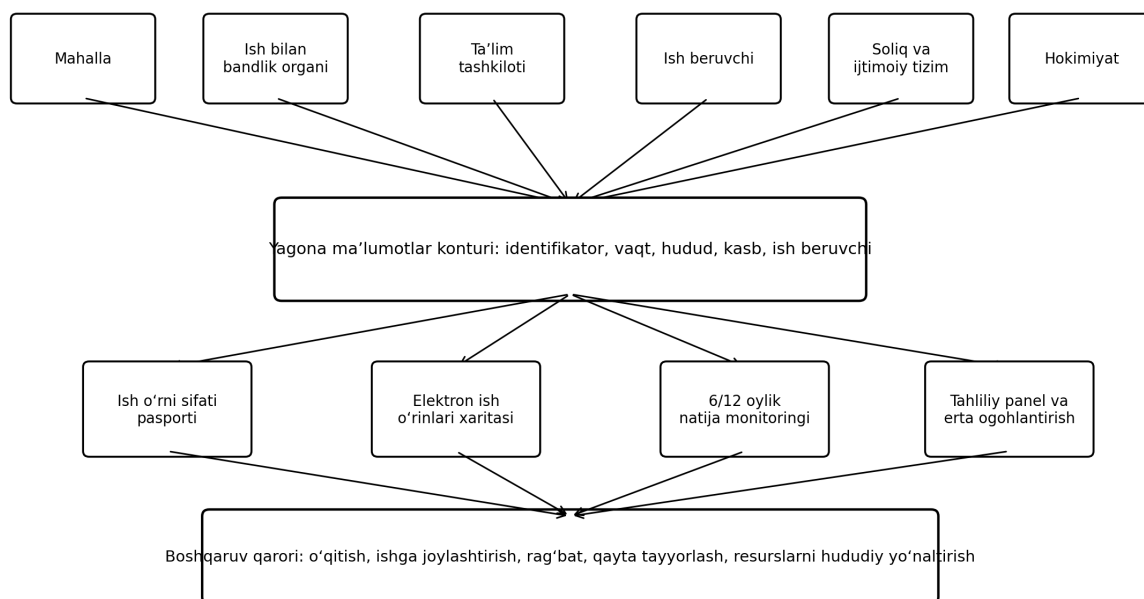
TAHLIL VA NATIJALAR

Hududiy mehnat bozorida asosiy muammo ma'lumotning mutlaq yetishmasligi emas, balki uning idoralar, vaqt va tasniflar bo'yicha parchalanishidir. Masalan, o'qitilgan fuqaro haqidagi ma'lumot ta'lim tashkilotida, ishga yo'llanma ish bilan bandlik organida, mehnat shartnomasi ish beruvchi va elektron mehnat tizimida, daromad soliq ma'lumotlarida, oilaning kambag'allik xavfi esa mahalla yoki ijtimoiy reyestrda mavjud bo'lishi mumkin. Natijani baholash uchun ushbu dalillarni qonuniy vakolat va minimal zaruriyat tamoyili asosida bog'lash talab etiladi (1-jadval).

1-jadval
Hududiy mehnat bozori ma'lumotlarining funksional taqsimoti¹

Manba	Asosiy ma'lumot	Boshqaruvdagi vazifasi	Yangilanish
Mahalla	Oila tarkibi, daromad manbalari, ishga kirish to'siqlari, mehnat salohiyati	Manzilli diagnostika va individual yo'nalish	Voqea yuz berganda / choraklik
Ish bilan bandlik organi	Ish izlovchilar, vakansiyalar, yo'llanmalar, o'qitish, xizmatlar	Talab va taklifni muvofiqlashtirish	Kunlik / oylik
Ta'lim tashkiloti	Qabul, bitiruv, dastur, malaka, amaliyot va sertifikat	Kasbiy taklif va o'qitish natijasini baholash	Semestr / yillik
Ish beruvchi	Kasb talabi, ish haqi, shartnoma, mehnat sharoiti, xodimni saqlash	Ish o'rni sifatini va kadrlar ehtiyojini tasdiqlash	Oylik / voqea yuz berganda
Soliq va ijtimoiy tizim	Rasmiy faoliyat, daromad, ajratmalar, tadbirkorlik maqomi	Rasmiylik va ijtimoiy himoyani verifikatsiya qilish	Oylik
Hokimiyat	Investitsiya loyihalari, hudud ixtisoslashuvi, infratuzilma	Kelajak ish o'rinlari va resurslarni hududiy rejalashtirish	Choraklik

1-jadvalda keltirilgan ma'lumot manbalarini yagona hayotiy sikl asosida birlashtirish ish o'rni sifati pasporti va elektron ish o'rinlari xaritasidan iborat integratsiyalashgan raqamli arxitekturani shakllantirish imkonini beradi (1-rasm).

1-rasm. Ish o'rni sifati pasporti va elektron ish o'rinlari xaritasining integratsiyalashgan arxitekturasi²

Taklif etilayotgan raqamli arxitekturada markaziy obyekt "vakansiya" emas, "ish o'rni sifati pasporti" hisoblanadi. Pasport ish o'rni sifatining huquqiy, iqtisodiy, kasbiy va ijtimoiy xususiyatlarini standart shaklda qayd etadi. Bunda shaxsga tegishli maxfiy ma'lumot bilan ish o'rniga tegishli obyektiv tavsiflar ajratiladi. Ochiq elektron xaritada agregat ko'rsatkichlar, vakolatli idoralarning yopiq konturida esa individual kuzatuv ma'lumotlari saqlanadi (2-jadval).

¹ Manba: Muallif ishlanmasi; mehnat bozori institutlarining funksiyalarini tizimlashtirish asosida.

² Manba: Muallif ishlanmasi.

2-jadval

Ish o'rne sifatini pasportining tavsiya etiladigan tarkibi³

Blok	Indikatorlar	Verifikatsiya manbasi	Boshqaruv talqini
Rasmiylik	Mehnat shartnomasi, faoliyat maqomi, ijtimoiy ajratma	Elektron mehnat va soliq tizimlari	Huquqiy himoya va hisobga olinishi
Daromadlilik	Ish haqi, to'lov muntazamligi, hududiy o'rtachaga nisbati	Ish beruvchi va soliq ma'lumotlari	Ishning kambag'allikni kamaytirish salohiyati
Barqarorlik	Shartnoma muddati, 3/6/12 oyda saqlanish, mavsumiylik	Ish beruvchi va kuzatuv moduli	Qisqa muddatli joylashtirish xavfi
Malakaga moslik	Kasb kodi, malaka darajasi, sertifikat, bajariladigan vazifa	Ta'lim, malaka reyestri, ish beruvchi	Inson kapitalidan foydalanish sifati
Ijtimoiy kafolat va xavfsizlik	Ta'til, sug'urta, mehnat muhofazasi, xavf sinfi	Ish beruvchi va nazorat organlari	Mehnat huquqi va salomatlikni himoya qilish
Kasbiy rivojlanish	Ish joyida o'qitish, malaka oshirish, lavozim o'sishi	Ish beruvchi va ta'lim tashkiloti	Ish o'rnining kelajakdagi barqarorligi
Hududiy natija	Mahalliy xodim ulushi, qiymat zanjiri, soliq va oila daromadi	Hokimiyat va tahliliy modul	Ish o'rnining hudud rivojiga hisssasi

Elektron ish o'rinlari xaritasi geografik axborot tizimi ko'rinishida hudud, tarmoq, kasb, ish haqi oralig'i, rasmiylik, mavsumiylik, transport qulayligi va kadrlar ehtiyoji bo'yicha filtrlash imkonini berishi kerak. Xaritada alohida ishchining shaxsiy ma'lumoti emas, tuman va mahalla darajasida yetarli sonli kuzatuvlar asosida agregat ko'rsatkichlar e'lon qilinadi. Bu yondashuv bir tomondan boshqaruv uchun aniqlikni, ikkinchi tomondan ma'lumotlarni himoya qilishni ta'minlaydi.

Tahliliy modul to'rtta funksiyani bajaradi. Birinchisi, kadrlar tanqisligi va ishchi kuchi ortiqchaligi mavjud hududlarni aniqlash. Ikkinchisi, o'qitish dasturi bilan real ishga joylashish o'rtasidagi uzilishni ko'rsatish. Uchinchisi, sifat ko'rsatkichlari yetarli bo'lmagan vakansiyalarni – norasmiy, juda past haq to'lanadigan, qisqa muddatli yoki malakaga mos bo'lmagan ishlarni – alohida belgilash. To'rtinchisi, 3, 6 va 12 oylik kuzatuv orqali erta ogohlantirish berish: mehnat shartnomasi bekor bo'lsa, daromad pasaysa yoki ishchi malakasiga mos kelmasa, individual yo'nalish qayta ko'rib chiqiladi.

Arxitekturaning institutsional yangiligi ma'lumotlar almashinuvi bilan cheklanmaydi. Har bir natija uchun mas'uliyat zanjiri belgilanadi: mahalla to'siqni to'g'ri aniqlashga, ish bilan bandlik organi mos xizmatni tanlashga, ta'lim tashkiloti malaka sifatiga, ish beruvchi ish o'rnining haqiqiy sharoitiga, hokimiyat esa hududiy loyiha va infratuzilmaga javob beradi. Yagona natija ko'rsatkichi subyektlarni bir-birining faoliyatiga bog'laydi (3-jadval).

3-jadval

Arxitekturaning bosqichma-bosqich joriy etish yo'l xaritasi⁴

Bosqich	Asosiy ish	Natija	Tavsiya etiladigan muddat
1. Inventarizatsiya	Ma'lumotlar reyestri, egasi, huquqiy asos, format va sifat auditi	Takrorlanish va bo'shliqlar xaritasi	0–3 oy
2. Standartlashtirish	Kasb, hudud, ish beruvchi, dastur va natija klassifikatorlarini uyg'unlashtirish	Yagona ma'lumotlar lug'ati	3–6 oy
3. Pasport prototipi	Ish o'rne sifatini pasportini 2–3 turdagi hududda sinash	Minimal ishlaydigan modul	6–9 oy
4. Elektron xarita	Agregat qatlamlar, filtrlar, kadrlar tanqisligi va sifat signallari	Hududiy tahliliy panel	9–12 oy
5. 6/12 oylik monitoring	Ishga joylashgandan keyingi barqarorlik va daromadni kuzatish	Natijadorlik ko'rsatkichlari	12–18 oy

3 Manba: Muallif tomonidan ishlab chiqilgan.

4 Manba: Muallifning amaliy joriy etish taklifi.

Bosqich	Asosiy ish	Natija	Tavsiya etiladigan muddat
6. Masshtablash	Pilot bahosi, normativ va texnik tuzatish, respublika bo'yicha joriy etish	Yagona milliy-hududiy kontur	18–30 oy

Taklif etilgan tizimning afzalligi – ish bilan bandlik siyosatini “xizmat ko'rsatildi” formatidan “natija saqlandi” formatiga o'tkazishidir. Biroq texnologik platforma institutsional muvofiqlashtirish o'rnini bosa olmaydi. Ma'lumot almashinuvi huquqiy vakolat, maqsadga muvofiqlik, minimal hajm, rolga asoslangan kirish, audit izi va ma'lumotni saqlash muddati bilan cheklanishi lozim. Algoritmik tavsiyalar yakuniy ma'muriy qarorni avtomatik qabul qilmasligi, inson nazorati saqlanishi kerak.

Joriy etish xavflari orasida idoraviy tasniflarning turlicha bo'lishi, ish beruvchilar ma'lumotining to'liq emasligi, norasmiy ish o'rinlari to'g'risidagi ma'lumotlarning to'liq aks etmasligi, kichik hududlarda agregat ma'lumotning beqarorligi va raqamli tengsizlik mavjud. Shu sababli pilot loyihada uch xil hudud turi – sanoatlashgan, agrar va aholi zich – qamrab olinishi, indikatorlar har bir hududda bir xil metodologiya bilan, lekin mahalliy talqin bilan sinovdan o'tkazilishi maqsadga muvofiq.

Elektron xarita reyting tuzish vositasi emas, muammo joylashuvini ko'rsatuvchi diagnostik tizim bo'lishi kerak. Resurslar umumiy ballga emas, aynan zaif blokni yaxshilashga yo'naltiriladi: ayrim hududda rasmiylashtirish, boshqasida transport yoki kasbiy o'qitish, uchinchisida esa ish haqi va qiymat zanjirini kengaytirish ustuvor bo'lishi mumkin.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Hududiy mehnat bozorini raqamli boshqarishning samarasi platformalar soni bilan emas, ma'lumotning boshqaruv qaroriga aylanishi va fuqaroning barqaror mehnat natijasi bilan o'lchanadi. Ish o'rni sifati pasporti rasmiylik, daromadlilik, barqarorlik, malakaga moslik, ijtimoiy kafolat, xavfsizlik, kasbiy rivojlanish va hududiy natijani yagona obyekt doirasida baholash imkonini beradi. Elektron ish o'rinlari xaritasi esa ushbu pasportlarni hududiy kesimda umumlashtirib, ishchi kuchi va ish o'rinlari o'rtasidagi makoniy hamda sifat nomuvofiqligini ko'rsatadi.

Amaliyot uchun ma'lumotlar inventarizatsiyasini o'tkazish, yagona klassifikatorlar va ma'lumotlar lug'atini tasdiqlash, uch turdagi hududda pilot pasportni sinash, 3/6/12 oylik kuzatuvni yo'lga qo'yish hamda davlat qo'llab-quvvatlashini ish o'rni sifati natijasiga bog'lash taklif etiladi. Tizim ochiq agregat xarita va vakolatli idoralar uchun himoyalangan individual konturdan iborat bo'lishi lozim. Bunday arxitektura O'zbekistonda ish bilan bandlik siyosatini miqdoriy hisobotdan dalillarga asoslangan sifat boshqaruviga o'tkazadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

- Schultz T. W. Investment in Human Capital // *The American Economic Review*. — 1961. — Vol. 51, No. 1. — P. 1–17.
- Becker G. S. *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. — Chicago : University of Chicago Press, 1964.
- North D. C. *Institutions, Institutional Change and Economic Performance*. — Cambridge : Cambridge University Press, 1990.
- International Labour Organization. *Decent Work and the 2030 Agenda for Sustainable Development* [Elektron resurs]. — Geneva : ILO, [s. a.]. — URL: <https://www.ilo.org/topics-and-sectors/decent-work-and-2030-agenda-sustainable-development> (murojaat sanasi: 18.07.2026).
- International Labour Organization. *ILO Social Dialogue Report 2024: Peak-level Social Dialogue for Economic Development and Social Progress*. — Geneva : ILO, 2024. — DOI: 10.54394/LIXW6848.
- OECD. *OECD Skills Outlook 2023: Skills for a Resilient Green and Digital Transition*. — Paris : OECD Publishing, 2023.
- Crisuolo C., Freund L. B., Gal P. Human Capital at Work: Five Facts about the Role of Skills for Firm Productivity, Growth, and Wage Inequality // *OECD Productivity Working Papers*. — Paris : OECD Publishing, 2024. — No. 36.
- World Bank. *Enhancing TVET for Youth and Migration in Uzbekistan*. — Washington, DC : World Bank, 2025.
- Asian Development Bank. *Skills Development in Uzbekistan: A Sector Assessment*. — Manila : Asian Development Bank, 2022.
- Autor D. *Applying AI to Rebuild Middle Class Jobs*. — Cambridge, MA : National Bureau of Economic Research, 2024. — NBER Working Paper No. 32140. — DOI: 10.3386/w32140.
- Deming D. J. *Skills and Human Capital in the Labor Market*. — Cambridge, MA : National Bureau of Economic Research, 2024. — NBER Working Paper No. 32908.
- Капелюшников Р. И. *Российский рынок труда: статистический портрет на фоне кризисов*. — Москва : Национальный исследовательский университет «Высшая школа экономики», 2023. — Препринт WP3/2023/02.
- O'zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo'mitasi. Mehnat bozori: rasmiy statistika [Elektron resurs]. — Toshkent, 2026. — URL: <https://stat.uz/uz/rasmiy-statistika/labor-market-2> (murojaat sanasi: 18.07.2026).
- O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Mehnat munosabatlari va kasbga tayyorlash tizimini takomillashtirish hamda ish beruvchilarni rag'batlantirishga oid qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida»gi 2025-yil 4-avgustdagi PF-126-son Farmoni

- [Elektron resurs]. — URL: <https://lex.uz/ru/docs/7675218> (murojaat sanasi: 18.07.2026).
15. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «2026-yilda hududlarni yangicha yondashuvlar asosida rivojlantirish orqali aholi daromadini oshirish, barqaror ish o'rinlarini yaratish hamda kambag'allikni qisqartirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2026-yil 5-fevraldagi PQ-49-son qarori [Elektron resurs]. — URL: <https://lex.uz/docs/-8038302> (murojaat sanasi: 18.07.2026).
  16. Абдурахманов К. Х. Развитие человеческого капитала в условиях внедрения возможностей искусственного интеллекта // *Лидерство и менеджмент*. — 2025. — Т. 12, № 3. — С. 509–526. — DOI: 10.18334/lim.12.3.122600.

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 7

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100